

Ärende Pärlhängsmyckes verkshöjd

Sökande T

Givet 25.10.2016

Sammanfattning

Frågan gäller ett pärlhängsmyckes verkshöjd. Upphovsrättsrådet anser att pärlhänget inte utgör ett verk i upphovsrätlig mening.

BEGÄRAN OM UTLÅTANDE

1. Sökanden önskar att upphovsrättsrådet ger sitt utlåtande om uppfyllande av ett smyckes verkshöjd samt immaterialrättsliga skydd. Smycket är designat av T på Atelier T. Sökanden önskar få klarhet i om det sagda smycket har verkshöjd och om kopiering av detta smycke skulle anses intrång i upphovsrätten.
2. För ett antal år sedan fick T i uppdrag av en kund att göra ett hängsmycke som skulle skilja sig från vanliga hängsmycken på marknaden. T hade designat ett läderarmband med pärlor något år tidigare, och fick idén att göra ett smycke i samma stil som armbandet.
3. Pärlhänget består av Tahiti eller Söderhavspärlor på rad. Den översta pärlan är fastsatt direkt i en ögla, genom vilken en läderrem har trätts. T har gjort gängor i pärlorna så att det går att skruva fast öglor i dem. Läderbandet är inte försett med någon låsmekanism, utan knyts ihop med en enkel knut.
4. T hade lyckats designa ett unikt smycke åt sin kund och samtidigt ett smycke som representerade Ateliers varumärke. Smycket blev snabbt en försäljningssuccé. Andra liknande pärlhängen skiljer sig markant från Ts design genom att pärlorna för det mesta hänger i kedjor i guld eller silver, ofta med länkar mellan sig.

UPPHOVSRÄTTSRÅDETS UTLÅTANDE

5. Enligt upphovsrättslagens (URL, 404/1961) 55 § ger upphovsrättsrådet utlåtanden i ärenden som gäller tillämpningen av URL. Utlåtandena är inte bindande.
6. Enligt URL 1 § har den person som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk upphovsrätt till verket, vare sig det utgör en skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal, ett musikaliskt eller sceniskt verk eller ett filmverk, ett fotografiskt verk eller något annat bildkonstverk, ett alster av byggnadskonst, konsthantverk eller konstindustri eller har kommit till uttryck på något annat sätt. Förteckningen i 1 § är inte uttömmande.
7. URL 2 § gäller upphovsmannens ekonomiska rättigheter. Upphovsrätten omfattar, med vissa inskränkningar, uteslutande rätt att förfoga över verket genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konststart eller i annan teknik.
8. För att ett verk skall skyddas av upphovsrätten måste det uppnå s.k. verkshöjd, vilket innebär att verket skall vara ett resultat av självständigt och egenartat skapande arbete. Det finns inga andra krav för skyddet. T.ex. verkets litterära eller konstnärliga kvalitet spelar ingen roll, och inte heller den arbetsmängd eller det kunskapsmått som behövdes för att skapa verket.
9. Bedömningen av verkshöjden sker alltid från fall till fall. Vanligtvis är verkshöjdskravet uppfyllt då det bedöms att ingen annan skulle ha skapat ett identiskt verk (s.k. dubbelskapandekriteriet). Arbetets konstnärliga kvalitet, tillverkningsmetod, designerns höga yrkeskunskap och mängden arbete är betydelselösa vid bedömningen av verkshöjden.
10. Enligt EU-domstolens avgörande C-5/08 (Infopaq) kan ett utdrag om elva ord från ett skyddat verk vara upphovsrättsligt skyddat om det är originellt på så sätt att det ger uttryck för upphovsmannens egen intellektuella skapelse. I målet C-145/10 (Painer) fann EU-domstolen att ett porträttfotografi kan åtnjuta upphovsrättsligt skydd om fotografiet är upphovsmannens intellektuella skapelse som avspeglar hans eller hennes personlighet och som kommer till uttryck genom att upphovsmannen gjort fria och kreativa val i samband med skapandet av fotografiet.
11. Högsta domstolen har behandlat verkshöjden och upphovsrätt i konstindustri och brukskonst i fallen HD 1962 II 60, HD 1971 II 4 och HD 1980 II 3.

12. Upphovsrättsrådet har behandlat verkshöjden och upphovsrätt till konsthantverk och brukskonst i flera utlåtanden (se t.ex. utlåtandena TN 1997:7, TN 2005:1, TN 2006:19, TN 2007:11, TN 2008:11, TN 2010:10, TN 2012:7, TN 2012:12, och TN 2013:15).
13. Upphovsrättsrådet har noggrant studerat de bilder på pärlhängsmycken som bifogats ansökan. Upphovsrättsrådet konstaterar att pärlhänget i fråga är vackert och välgjort. Upphovsrättsrådet anser dock att det inte är så självständigt och egenartat att det skulle uppnå de rätt höga krav som ställs på verkshöjden för konsthantverk och brukskonst. Smyckets innovativa idé är att kombinera en läderrem med pärlor. Idéen att kombinera material får inte upphovsrättsskydd. Det är endast det konkreta uttrycket, som i detta fall utgörs av pärlhängets utseende, som kan få skydd. Det är alltså tillåtet att återge samma idé gällande fastsättningsmetoden. Pärlhängsmycket åtnjuter således inte upphovsrättsligt skydd som verk enligt upphovsrättslagens 1 §.

Ordförande

Marcus Norrgård

Sekreterare

Perttu Virtanen

Utlåtandet har behandlats i upphovsrättsrådets plenum. I mötet deltog Marcus Norrgård (ordförande), Maria Rehbinder, Anne Salomaa, Satu Kangas, Marja Heikkilä-Kauppinen, Tuula Hämäläinen, Anniina Dahlström, Valteri Niiranen, Marja Hamilo, Jussi Mäkinen och Mari Lampenius.